

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Metamorphosis Insectorum Surinamensium

Merian, Maria Sibylla

Amsterdam, [1705]

Maria Sibylla Merian aan den Leezer.

urn:nbn:de:gbv:45:1-14107

MARIA SIBYLLA MERIAN

A A N D E N

L E E Z E R,

IK heb my van myne jeugt af aan met de onderzoeking der Insecten bezig gehouden, in 't eerst begon ik met de Zyde-Wormen in myne Geboorte-stad Frankfort aan de Main, daar na bemerkte ik dat uit andere Rupsen veel schoonder Cappellen en Uilen voortquamen, als uit de Zyde-Wormen, dit bewoog my om alle Rupsen te vergaaderen, die ik vinden konde, om haar verandering waar te neemen, waarom ik ook alle gezelschap der menschen verliet, en my tot deze onderzoeking verleedigde, op dat my in de Schilderkonst zoude kunnen oefenen, en die na het leeven teikenen en schilderen, gelyk dan ook alle Insecten, die te Frankfoort voor eerst, en daar na tot Neuremberg heb konnen vinden, voor my zelve zeer curieus op pargement geschildert heb, het welk daar na by gevalle in 't gezigt van eenige Liefhebbers gekoomen is, die my toen ter tyd zeer kräftig hebben aangeziet om myne ondervindinge der Insecten in 't licht te geeven tot speculatie en genoegten der curieuse Onderzoekers der Natuur, hier toe heb ik my eindelyk laten overreeden, en heb dezelve met myn eige hand in het koper gebracht, wiens eerste Deel in Quarto 1679. en het tweede 1683. heb uitgegeeven, naderhand ben ik in Vriesland en Holland gekoomen, en aldaar myne ondervindinge der Insecten vervolgt, bezonder in Vriesland, want in Holland heeft het my meer aan geleegentheid ontbrooken als elders, voornamentlyk om op te zoeken het geen op Hyen en Veenen te vinden is, dog dit myn gebrek is veel door andere Liefhebbers herstelt geworden, die my dan de Rupsen gebracht hebben, om haar veranderinge verder waar te neemen, gelyk ik noch veel ondervindinge by een heb, om noch meer by de twee voorgaande Deelen te konnen voegen; maar in Holland quam ik met verwondering te zien, wat al schoone Gedierte men uit Oost- en West-Indiën deed koomen, voornamentlyk wanneer my de eere geschiede van te mogen zien het kostelyk Cabinet van den Edele Groot Achtbaare Heer M^r. NICOLAAS WITSEN, *Burgemeester der Stad Amsterdam, en Bewinthebber der Oost-Indische Maatschappy, &c.* als ook dat van den Edele Heer JONAS WITSEN, *Secretaris der zelve Stad;* vorders zag ik ook het Cabinet van den Heer FREDERICUS RUISCH, *M: D: Anatomes & Botanices Professor,* dat van S: LIVINUS VINCENT en van veele andere, in welke Cabinetten deze en ontelbaare andere Insecten gevonden heb, doch zo, dat daar aan ontbrak der zelve oorspronk en generatie, te weten, hoe sy uit Rupsen in Poppetjens en zo verder veranderen; dit heeft my aangeport een groote en kostelyke reis te onderneemen, en na Suriname in America te vaaren, (een Land heet en nat, en van waar de voorschreeve Heeren deze Insecten ontfangen hebben) om aldaar myne ondervindinge te vervolgen, gelyk ik dan ook in Juny des Jaars 1699. daar na toe gevaaren en gebleeven ben, om dieswege naauwkeuriger onderzoekinge te doen, tot dat in Juny des Jaars 1701. my weeder na Holland begaf, alwaar ik den 23. September daar aan volgende aanlandde, daar heb ik deze festig stukken met haar ondervinding curieus na het leeven op pargement geschildert, die nevens de gedroogde Beesjes by my te zien zyn, ik vond in dat Land niet die bequame geleegentheid om de ondervinding der Insecten te doen, die ik my verbeeld hadde, alzo het climaat van dat Land

zeer

zeer heet is, en deze hitte tegen myn natuur frydig was, weshalve ik my genoodzaakt vond vroeger weder na huis te keeren, als ik gedacht hadde.

Als ik nu weder in Holland gekoomen was, en myne geschilderde Stukken van eenige Liefhebbers gezien wierden, zo hebben sy my zeer aangezocht, om die met den Druk gemeen te maaken, oordeelende dat dit het eerste en curieuse Werk was, dat ooit in America geschildert is, maar de onkosten, die aan dit Werk uit te voeren moesten gedaan worden, hebben my in 't eerste afgeschrikt, maar heb eindelijk hier toe ook geresolveert.

Dit Werk dan bestaat uit zestig koopere Platen, waar op in de negentig onderzendingen van Rupsen, Wormen en Maeden vertoond werden, hoe de zelve vervellende in couleur en form veranderen, en eindelijk tot Cappellen, Uilen, Torren, Beijen en Vliegen veranderen, alle deze Gediertens zyn op de zelve Gewassen, Bloemen en Vruchten geplaaft, die sy tot haar onderhoud aten, hier is noch bygevoegt de generatie van de West-Indische Spinnen, Mieren, Slangen, Hagedissen, wonderbaare Padden en Kikvorsen, alle in America na het leeven door my zelfs geschildert en ondervonden, uitgenoomen eenige weinige, die ik op de getuigenisse der Indianen daar by gevoegt hebbe.

In het maaken van dit Werk heb ik niet eigenbaatzugtig geweest, zullende vergenoegt zyn, wanneer maar myne gedaane onkosten wederom kryg; ik heb geen onkosten in het uitvoeren van dit Werk gespaart, maar heb de Platen door de beroemste Meesters doen snyden, en het beste Papier daar toe genoomen, op dat zo wel aan de Kenders der Kunst, als aan de Liefhebbers der Insecten en Planten plaister en genoegen zoude geeven, gelyk ik my dan verblyden zal, wanneer ik hoore, dat ik myn oogmerk berykt, en te gelyk genoegen zal gegeeven hebben.

Het Schrift van dit Werk heb ik gelyk de Anatomie van de Heer Professor BIDLLOO tussen twee Printen op een blad gevoegt, ik had het Schrift wel langer konnen uitbreiden, maar door dien de tegenwoordige Wereld zeer delicaat en de gevoelens der Geleerde verschillig zyn, zo heb ik maar eenvoudig by myn ondervindingen willen blyven, en daar door stoffe aan de hand leeverc, waar uit een ieder na sijn eige zin en meening reflexien kan maaken, en de zelve appliceeren na sijn welbehaagen, behalven dat zulks alreede door andere overvloedig gedaan is, als door MOUFET, GODART, SWAMMERDAM, BLANCKAART en andere: Ik heb de eerste verandering van alle Insecten *Poppetsjens*, de tweede der Rupsen *Cappellen*, die by dag vliegen, en die by nacht vliegen *Uilen*: de tweede verandering der Maeden en Wormen *Vliegen* en *Beijen* genaamt.

De naamen der Planten heb ik behouden, zo als die in America van de Inwoonders en Indianen gegeeven werden; de Latynsche en andere naamen zyn onderaan door de Heer CASPARUS COMMELIN *M: D: Horti Medici Botanicus*, en *Acad. Caesareo-Leopoldinae Collega* daar by gevoegt.

Indien my God gezondheid en leeven geeft, zo ben ik van mening myne onderzending, die ik in Duitland gedaan heb, te vermeerderen met die van Vriessland en Holland, en die in de Latynsche en Nederduitsche Taalen te geeven.

2 VERANDERING DER SURINAAMSCH E INSECTEN.

DE II. A F B E E L D I N G.

IS een rype *Ananas*, als men die eten wil, werd sy geschilt, de schille is een duim dik, als die te dun werd afgeschilt, zo blyven daar aan zitten scharpe haartjes, die in het eten zich in de tonge zetten, en veel pyne veroorzaken. Den smaak dezer vrucht is, als of men druiven, appricosen, aalbessen, appel en peeren onder een gemengt hadden, die men alle te gelyk daar in proeft. Haar reuk is lieflyk en sterk, als men die opsnyd, zo ruikt de heele kamer daar na. De kroon en de spruiten, die ter zyde uitschieten, legt men in de grond, die weder nieuwe planten werden, sy groeijen zo gemaklyk als onkruid, zes maanden hebben de jonge spruiten noodig, tot haare volkome rypheit. Men eet se rauw en gekookt, ook kan men wyn en brandewyn daar uit persen en branden, die beide heerlyk van smaak zyn en alle andere te boven gaan.

De Rups die op deese *Ananas* sit, vond ik in het gras by de Ananassen Anno 1700. in 't begin van May, sy is ligt groen met een roode en witte streep langs het geheele lighaam. Den 10. May veranderde zy in een Poppetjen, daar den 18. May een zeer schoone Capel uit voort kwam, geel met schoone blinkende en groene vlakken vercierd, gelyk een zodanige zittend en vliegend vertoond word.

Op de kroon van de *Ananas* zit een klein roodachtig Wormken, dat een dun gespinst maakt, daar een klein Poppetje in legt, het welke is het Wormke, dat de Couchenille verteert, ik heb diergelyke veel gehad, en is genoeg in de Couchenille te vinden, hier te Lande; daar een iegelyk, die curieus is, zulks nazoeken kan. Boven het gespinst van dat Wormke, legt een Poppetje, wiens velletje ik geopent, en de Couchenille daar in gevonden heb, welke Couchenille wat hooger op de kroon vertoond werd, en niet anders is als het lighaam van de twee Torretjes, die hier staande en vliegende vertoond werden, wiens roode vleugels met swarte randen omvat zyn. Dit heb ik maar tot verciering van 't blad bygezet, zynde uit drooge Couchenille opgezocht en geen Americaansche veranderingen, het welk ook andere curieuse Onderzoekers also gevonden hebben. Onder de zelve de Heer Leeuwenhoek, missive 60. en 28. November 1687. Pag. 141. tot 144. Doctor Blankart de Insectis fol. 215.

DeCapelle door het vergroot glas gezien, daar van vertoont zig het meel op de vleugels als visschobben, met 3 takjes is elke schob, met lange haren op de zelve, de schobben leggen zo regulier, dat men die zonder groote moeite zou kunnen tellen, het lighaam is vol vederen met haren doorvlogten.